

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

БУГА Г. С.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративно-
правових дисциплін факультету № 2
(Донецький державний університет
внутрішніх справ)

УДК 347.732

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.1.23>**ОСОБЛИВОСТІ НАГЛЯДУ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ
НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ**

У статті встановлено, що вповноважені державні органи здійснюють такі види нагляду за небанківськими фінансовими установами: пруденційний; за ринковою поведінкою; на консолідованій основі. Надано характеристику пруденційному нагляду у формі додержання правил надання фінансових послуг у діяльності небанківських фінансових установ в Україні, що передбачає підготовчий та основний етапи. Сформульовано концептуальне бачення перспективних напрямів удосконалення пруденційного нагляду, як-от перехід на міжнародні стандарти фінансової звітності, розвиток національної системи підготовки актуаріїв, посилення ролі й відповідальності аудиторів, гармонізація облікової політики, створення комплексної інформаційної системи Національного банку України, зміцнення інституційної спроможності шляхом підготовки кваліфікованих кадрів і переведення фінансування установи за рахунок платежів учасників ринку, а також затвердження нормативів достатності капіталу і якості активів на підставі системи стандартів Solvency II. Доводиться, що пруденційний нагляд здійснюється шляхом: оцінки та контролю рівня, характеру й особливостей ризиків діяльності особи, що охоплюється наглядовою діяльністю; оцінки та контролю окремих видів діяльності (операцій) об'єкта нагляду, як-от визначення рівня безпеки та стабільності його операцій, виявлення недоліків та негативних тенденцій у його діяльності; оцінки якості системи корпоративного управління, системи внутрішнього контролю об'єкта нагляду з урахуванням характеру його діяльності; оцінки та контролю фінансового стану об'єкта нагляду, стану дотримання ним значень пруденційних нормативів та інших пруденційних вимог; перевірки достовірності звітності об'єкта нагляду; виявлення фактів здійснення ризикової діяльності, ознаки якої визначено відповідно до спеціальних законів та нормативно-правових актів Регулятора, що загрожує інтересам клієнтів та кредиторів об'єкта нагляду, та запобігання здійсненню такої діяльності; контролю та забезпечення дотримання об'єктом нагляду вимог законодавства України; застосування до надавачів фінансових послуг коригувальних заходів, заходів раннього втручання, заходів впливу та/або накладення на посадових осіб юридичної особи, фізичних осіб-підприємців, які надають фінансові послуги, інших осіб адміністративних стягнень.

Ключові слова: небанківська фінансова установа, нагляд, пруденційний нагляд, Національний банк України.

Buha H. S. Features of supervision over the activities of non-banking financial institutions

The article establishes that the authorized state bodies exercise the following types of supervision over non-bank financial institutions; prudential supervision; supervision of market behavior; supervision on a consolidated basis. The characteristics of prudential supervision in the form of compliance with the rules of financial services in the activities of non-banking financial institutions in Ukraine, which includes the preparatory and main stages. Conceptual vision of perspective directions of improvement of prudential supervision, in particular transition to international financial reporting standards, development of national system of actuarial training, strengthening of role of auditors, harmonization of accounting policy, creation of complex information system of National Bank of Ukraine, strengthening of institutional capacity by training of qualified personnel institutions at the expense of payments of market participants, as well as the approval of capital adequacy and asset quality standards based on the Solvency II system of standards. It is proved that prudential supervision is carried out by assessing and monitoring the level, nature and characteristics of the risks of the person covered by the supervisory activities; assessment and control of certain activities (operations) of the supervised object, including determining the level of security and stability of its operations, identifying shortcomings and negative trends in its activities; assessment of the quality of the corporate governance system, the system of internal control of the supervised object, taking into account the nature of its activities; assessment and control of the financial condition of the object of supervision, the state of compliance with the value of prudential standards and other prudential requirements; verification of the reliability of the reporting of the object of supervision; identifying the facts of risky activities, the characteristics of which are determined in accordance with special laws and regulations of the Regulator, which threatens the interests of customers and creditors of the supervised object, and preventing such activities; control and ensuring compliance with the requirements of the legislation of Ukraine by the object of supervision; application of corrective measures, measures of early intervention, measures of influence and / or imposition on officials of a legal entity, natural persons - entrepreneurs providing financial services, other persons of administrative penalties to financial service providers.

Key words: *non-banking financial organization, supervision, prudential supervision, National Bank of Ukraine.*

Національний банк України (далі – НБУ) здійснює нагляд за діяльністю на ринку небанківських фінансових послуг у формі безвиїзного та виїзного нагляду (інспекційних перевірок). Ключовими принципами нагляду за діяльністю на ринку небанківських фінансових послуг є пропорційність та ризик-орієнтований підхід. Таким чином, вибір інтенсивності нагляду визначається зарахуванням діяльності небанківської фінансової установи (далі – НФУ) до визначеної категорії ризиків. Також у нагляді за діяльністю на ринку небанківських фінансових послуг НБУ поступово запроваджується раннє виявлення потенційних ризиків та раннє втручання (перш ніж відповідні ризики реалізуються та заподіють шкоду споживачам) для своєчасної комунікації чи вжиття заходів [1].

З 1 липня 2020 року змінився порядок та підстави проведення інспекцій, перелік заходів впливу та порядок їх застосування [2]. Ці питання регулюються Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [3].

Також доповнено підстави для відкликання (анулювання) ліцензії підставою здійснення ризикової діяльності, що загрожує інтересам вкладників та/або інших кредиторів такої установи (особи). Нагляд здійснюється на основі достовірної та повної інформації.

Тому НБУ приділяє особливу увагу вдосконаленню звітності. Зокрема, розглядається можливість установлення вимог щодо надання більш детальної інформації про діяльність небанківських фінансових установ.

На ринку фінансових послуг функціонують НФУ, діяльність яких не відповідає ліцензійним вимогам. Так, за 2015–2020 роки з Державного реєстру фінансових установ виключено 658 НФУ, з них лише у 2020 р. – 208 (+ 9 %), з яких 75 виключено за заявою, а 133 – за систематичне порушення вимог законодавства у сфері надання фінансових послуг. НБУ (з метою запобігання порушенням законодавства на ринку фінансових послуг та захисту прав споживачів за результатами контролю) застосовано 178 заходів впливу, з них: винесено 88 розпоряджень про усунення порушень у сфері надання фінансових послуг та 90 рішень про анулювання ліцензій; накладено штрафних санкцій на 1829 тис. грн на кредитному ринку [4].

НБУ здійснює такі види нагляду за діяльністю на ринку небанківських фінансових послуг:

- пруденційний (нагляд за дотриманням пруденційних нормативів та інших вимог до діяльності, установлених законодавством України) [5]. Пруденційний нагляд є складовою частиною загальної системи нагляду, що проводиться органами, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, і базується на регулярному проведенні оцінки загального фінансового стану фінансової установи, результатів діяльності системи та якості управління нею, дотриманні обов'язкових нормативів та інших показників і вимог, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами;

- за ринковою поведінкою (нагляд за дотриманням фінансовою установою вимог до ведення діяльності, які передбачають відкритість і прозорість такої діяльності, бездоганну ділову репутацію власників та менеджменту, добросовісність та справедливе ставлення фінансової установи до клієнтів, увагу до їх потреб (надання якісних послуг, реклама, розкриття інформації, залучення посередників тощо), добросовісну конкуренцію щодо інших фінансових установ, недопущення шахрайства чи іншої протиправної діяльності, а також належну внутрішню організацію фінансової установи, яка забезпечує контроль за дотриманням вищезгаданих правил);

- на консолідованій основі. Фінансові групи, особливо ті, що поєднують банківську та страхову діяльність, набувають усе більшого значення в Україні. І такі об'єднання передбачають певні ризики: внутрішньогрупові транзакції створюють можливості для уникнення регуляторних обмежень, є ризик зазнати втрат від поширення труднощів на всі бізнес-одиниці фінансової групи.

Складні організаційні структури фінансових груп знижують рівень прозорості, є також проблеми щодо конфлікту інтересів та зловживання економічною силою. Використання НБУ нових інструментів нагляду за діяльністю небанківських фінансових груп сприятиме досягненню ефективності та прозорості ринку, євроінтеграції і наближенню до світових стандартів. Фінансові компанії (крім тих, які мають право надавати гарантії) підлягатимуть пруденційному нагляду лише в частині дотримання мінімального рівня власного капіталу. Основним видом нагляду за діяльністю фінансових компаній буде нагляд за ринковою поведінкою [6].

Для страхових компаній, кредитних спілок та фінансових компаній, які мають право надавати гарантії, пруденційний нагляд здійснюватиметься з метою забезпечення стійкості й стабільності таких установ та фінансової системи загалом, а також захисту інтересів клієнтів та кредиторів.

У цьому контексті самим ефективним є пруденційний нагляд. Так, у 2010 році Нацкомфінпослуг розробила концепцію впровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами та програму розвитку системи пруденційного нагляду [5]. Цим документом затверджено заходи й терміни реалізації положень Концепції, яка визначає орієнтиром упровадження пруденційного нагляду для кредитних спілок – рекомендації Міжнародної асоціації кредитних спілок (WOCCU).

Відповідно до цієї Концепції, пруденційний нагляд – це система наглядових процедур НБУ за дотриманням фінансовою установою пруденційних правил, яка дає змогу зменшити наглядове навантаження на фінансові установи, діяльність яких не становить загрози щодо невиконання зобов'язань перед наявними клієнтами, та посилити наглядові зусилля за установами, діяльність яких є чи може бути загрозою для виконання таких зобов'язань.

Пруденційні правила – кількісні та якісні показники, нормативи та вимоги щодо ліквідності, капіталу, платоспроможності, прибутковості та якості активів, ризикованості операцій, якості систем управління та управлінського персоналу, додержання правил надання фінансових послуг тощо [5].

Удосконалення пруденційного нагляду у формі дотримання правил надання фінансових послуг у діяльності кредитних спілок в Україні передбачає два етапи, як-от підготовчий і основний.

Підготовчий етап упровадження пруденційного нагляду в Україні передбачає перехід на міжнародні стандарти фінансової звітності, розвиток національної системи підготовки актуаріїв, посилення ролі й відповідальності аудиторів, гармонізацію облікової політики, створення комплексної інформаційної системи НБУ, зміцнення інституційної спроможності Комісії шляхом підготовки кваліфікованих кадрів і переведення фінансування установи за рахунок платіжів учасників ринку [7, с. 99].

Основний етап охоплює затвердження нормативів достатності капіталу та якості активів на підставі системи стандартів Solvency II, упровадження тестів раннього попередження, створення бази даних ризик-профілів кредитних спілок у комплексній інформаційній системі НБУ, встановлення вимог до бізнес-планів кредиторів, які вони повинні будуть подавати під час ліцензування.

НБУ у процесі розвитку системи пруденційного нагляду поступово переходить від фокусування наглядового процесу на перевірках дотримання фінансовою установою детальних вимог та правил до оцінки внутрішньої системи управління ризиками фінансової установи. З цією метою регулятор заохочує їх застосовувати внутрішні моделі, побудовані з дотриманням встановлених принципів. Це дасть змогу зменшити системний ризик під час застосування стандартного для всіх підходу шляхом більш точного врахування профілю ризику кожної фінансової установи [6].

Основними цілями здійснення пруденційного нагляду є захист інтересів споживачів фінансових послуг, запобігання настанню неплатоспроможності та забезпечення фінансової стійкості фінансової установи через застосування відповідних коригувальних заходів шляхом: виявлення підвищених ризиків у діяльності фінансових установ; контролю за платоспроможністю, ліквідністю та прибутковістю фінансової установи; мінімізації випадків банкрутства й системної кризи фінансової установи; прогнозування майбутніх фінансових результатів на основі звітів поточного періоду.

Під час діяльності на ринку кредитної кооперації здійснюється контроль за: дотриманням критеріїв та нормативів платоспроможності, якості активів, ризиковості операцій та ліквідності для забезпечення стабільної діяльності фінансових установ; належним рівнем усіх видів капіталу, продуктивних і непродуктивних активів кредитної спілки; дотриманням порядку формування резерву забезпечення покриття втрат від неповернених позичок; дотриманням критеріїв якості системи управління кредитної спілки.

За Концепцією, запровадження пруденційного нагляду дало змогу: зміцнити небанківські фінансові ринки за рахунок запобігання системних ризиків (24%); оптимізувати кількість фінансових установ (за рахунок виходу з ринку неплатоспроможних компаній) (21%); збільшити частку активів небанківських фінансових установ у загальній структурі активів фінансових установ (18%); збільшити питому вагу сектору в структурі ВВП в довгостроковій перспективі (15%); зменшити кількість фінансових установ, які потребують фінансового оздоровлення (8%); досягти транспарентності діяльності фінансових установ (7%); збільшити довіру населення до небанківських фінансових установ (7%) [6; 7, с. 127].

Ухвалення зазначеної Концепції стало першим кроком до становлення системи пруденційного нагляду у сфері діяльності небанківських фінансових установ та потягнула внесення низки змін до чинних нормативно-правових актів (зокрема, законів України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про кредитні спілки», «Про внесення змін до деяких законів України стосовно повноважень щодо встановлення вимог до інвестування активів»). Утім для забезпечення ефективності функціонування системи пруденційного нагляду необхідно внести набагато глибші зміни до законодавства. Ураховуючи зарубіжний досвід розв'язання аналогічних проблем регулювання, доцільно ухвалити окремий нормативно-правовий акт (Закон України «Про пруденційний надгляд за учасниками ринків фінансових послуг»), яким буде закріплено норми стосовно пруденційного нагляду (на мікро- та макрорівнях), а також повноваження регуляторів на ринках фінансових послуг.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) розробила Положення про консолідований надгляд за діяльністю небанківських фінансових груп, переважна діяльність у яких здійснюється особою, яка отримала ліцензію на провадження професійної діяльності на фондовому ринку. Цим положенням встановлено порядок ідентифікації таких груп, діяльність яких здійснюється небанківською фінансовою установою, визнання небанківських фінансових груп, критерії визначення підгруп у межах небанківської фінансової групи, вимоги до відповідальної особи небанківської фінансової групи та порядок її погодження НКЦПФР, а також порядок повідомлення про зміни структури небанківської фінансової групи, припинення визнання небанківської фінансової групи й подання звітності небанківською фінансовою групою [9].

Відповідно до ст. 16-1 Закону «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» орган, який здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг, з метою здійснення нагляду на консолідованій основі має право визначати в межах фінансової групи підгрупи, що складаються принаймні з двох фінансових установ, та здійснювати за ними надгляд на субконсолідованій основі. Орган, який здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг (відповідно до розподілу повноважень) з метою здійснення нагляду на консолідованій та субконсолідованій основі у своїх нормативно-правових актах має право встановлювати вимоги до фінансової групи, її підгруп щодо: наявності ефективної системи корпоративного управління; наявності ефективної системи управління ризиками; наявності ефективної системи внутрішнього контролю; наявності облікових процедур, інформаційних систем, необхідних для забезпечення виконання вимог на консолідованій основі; складання та порядку подання консолідованої та субконсолідованої звітності; достатності регулятивного капіталу; економічних нормативів; лімітів та обмежень щодо певних видів діяльності, у тому числі щодо діяльності на території інших держав; порядку подання необхідної звітності та інформації.

Фінансова група, її підгрупи, учасники груп зобов'язані дотримуватися вимог, встановлених органами, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг.

Фінансові установи, за якими здійснює надгляд НБУ та які є учасниками небанківської фінансової групи, за якою здійснює надгляд НКЦПФР, підлягають нагляду з боку НКЦПФР у межах нагляду відповідно до цього Закону.

Небанківські фінансові установи, за якими здійснює надгляд НКЦПФР та які є учасниками банківської або небанківської фінансової групи, за якою здійснює надгляд НБУ, підлягають нагляду з боку НБУ.

Фінансова група зобов'язана визначити серед учасників фінансової групи відповідальну особу фінансової групи та погодити її з відповідним органом, який здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг. До погодження органом, який здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг, відповідальної особи фінансової групи та в разі, якщо за висновком органу, який здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг, відповідальна особа, визначена фінансовою групою, не спроможна належним чином забезпечити виконання функцій відповідальної особи, відповідальною особою

вважається фінансова установа – учасник групи з найбільшим значенням активів за останній звітний квартал.

Учасники фінансової групи зобов'язані подавати відповідальній особі фінансової групи, органу, який здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг, звіти та інформацію, необхідні для підготовки консолідованих звітів, та забезпечувати виконання вимог щодо нагляду на консолідованій основі. Вони зобов'язані забезпечити проведення щорічної аудиторської перевірки своєї річної фінансової звітності. Відповідальна особа фінансової групи зобов'язана забезпечити проведення щорічної перевірки аудиторською фірмою річної консолідованої звітності фінансової групи.

Аудитор (аудиторська фірма), що здійснює аудиторську перевірку фінансової звітності учасника фінансової групи, консолідованої звітності фінансової групи, зобов'язаний повідомити орган, який здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг, про виявлені під час проведення аудиторської перевірки та під час надання інших аудиторських послуг викривлення показників фінансової звітності, порушення та недоліки в роботі, а також про будь-які події, які можуть суттєво вплинути на платоспроможність, безпеку та надійність учасника групи або всієї фінансової групи, протягом трьох днів із моменту виявлення таких подій чи фактів [3].

Однак чинний Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг» ухвалений ще у 2001 році і відтоді не переглядався. З огляду на це, його положення не відповідають реаліям сьогодення, які склалися на ринку фінансових послуг, а також не враховують останні тенденції розвитку світової фінансової інфраструктури. При цьому ситуація ускладнюється тим, що регулювання банківської діяльності та діяльності на ринках капіталу здійснюється за окремим законодавством, однак відсутній спільний підхід до визначення однакових положень для різних частин фінансового ринку. Залишилися нерегульованими ключові правові засади діяльності небанківських фінансових установ, відмінних від кредитних спілок, у частині їх ліцензування, вимог до діяльності та нагляду, з урахуванням диференційованого підходу залежно від рівня ризиковості такої діяльності.

Так, у грудні 2021 року ухвалено новий закон «Про фінансові послуги та фінансові компанії», який вступає в силу з 1 січня 2024 року й встановлює чіткі вимоги до роботи фінустанов [10; 11]. Зокрема, у ст. 1 Закону зазначено, що пруденційні вимоги – якісні та кількісні (включно з пруденційними нормативами) вимоги, які встановлюються Регулятором із метою забезпечення відповідності діяльності фінансової установи вимогам законодавства для виявлення потенційних ризиків у діяльності фінансових установ, а також їх мінімізації; пруденційні нормативи – кількісні показники, дотримання певного значення яких є обов'язковим для фінансових установ, які встановлюються Регулятором зі метою оцінки фінансового стану та виявлення потенційних ризиків у діяльності фінансових установ, а також мінімізації таких ризиків і своєчасного реагування на можливі негативні наслідки в діяльності таких осіб.

Метою державного регулювання та нагляду за діяльністю з надання фінансових та супровідних послуг є забезпечення захисту законних інтересів клієнтів, сталого розвитку і стабільності фінансового ринку, а також створення сприятливих умов для розвитку економіки України і належного конкурентного середовища на фінансовому ринку. Регулятор у межах своїх повноважень здійснює нагляд за діяльністю з надання фінансових та супровідних послуг відповідно до цього Закону та спеціальних законів та у порядку, визначеному нормативно-правовими актами Регулятора. Регулятор здійснює оверсайт окремих складників ринку фінансових послуг відповідно до спеціальних законів.

Регулятор здійснює такі види нагляду за діяльністю з надання фінансових та супровідних послуг:

- 1) пруденційний нагляд;
- 2) нагляд за ринковою поведінкою.

Регулятор здійснює нагляд на консолідованій основі, який передбачає нагляд за фінансовими групами з метою контролю та обмеження ризиків, на які наражається фінансова

установа внаслідок участі у фінансовій групі, шляхом оцінки, моніторингу та контролю ризиків фінансової групи у визначеному нормативно-правовими актами Регулятора порядку.

Пруденційний нагляд здійснюється Регулятором з метою забезпечення стійкості окремого надавача фінансових послуг та стабільності фінансової системи загалом, а також захисту інтересів клієнтів і кредиторів надавачів фінансових послуг відповідно до цього Закону, спеціальних законів, а також нормативно-правових актів Регулятора.

Пруденційний нагляд здійснюється шляхом: оцінки та контролю рівня, характеру й особливостей ризиків діяльності особи, що охоплюється наглядовою діяльністю; оцінки та контролю окремих видів діяльності (операцій) об'єкта нагляду, у тому числі визначення рівня безпеки та стабільності його операцій, виявлення недоліків та негативних тенденцій у його діяльності; оцінки якості системи корпоративного управління, системи внутрішнього контролю об'єкта нагляду з урахуванням характеру його діяльності; оцінки та контролю фінансового стану об'єкта нагляду, стану дотримання ним значень пруденційних нормативів та інших пруденційних вимог; перевірки достовірності звітності об'єкта нагляду; виявлення фактів здійснення ризикової діяльності, ознаки якої визначено відповідно до спеціальних законів та нормативно-правових актів Регулятора, що загрожує інтересам клієнтів та кредиторів об'єкта нагляду, та запобігання здійсненню такої діяльності; контролю та забезпечення дотримання об'єктом нагляду вимог законодавства України; застосування до надавачів фінансових послуг коригувальних заходів, заходів раннього втручання, заходів впливу та/або накладення на посадових осіб юридичної особи, фізичних осіб-підприємців, які надають фінансові послуги, інших осіб адміністративних стягнень.

Безперечно, в Україні побудовано секторну модель нагляду за діяльністю фінансових посередників, адже (відповідно до ст. 21 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг») уповноваженими органами, що здійснюють державне регулювання на ринку фінансових послуг, визнано: НБУ (щодо ринку банківських послуг та діяльності з переказу коштів); НКЦПФР (щодо ринків цінних паперів і похідних цінних паперів (деривативів)); Антимонопольний комітет України та інші державні органи (у межах визначених законом повноважень).

Список використаних джерел:

1. Путівник для небанківських фінансових установ. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Guide-book_for_non-bank_financial_institutions.pdf?v=4
2. Про внесення змін до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»: Закон України від 15 січ. 2015 р. № 123-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/123-19>
3. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 лип. 2001 р. № 2664-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
4. Нагляд за ринком небанківських фінансових послуг. Публічний звіт про діяльність Національного банку України за 2020 рік. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/split>
5. Про затвердження Концепції запровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами та Програми розвитку системи пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами: розпорядження Держкомфінпослуг України від 15 лип. 2010 р. № 585. URL: http://www.uaib.com.ua/files/articles/1301/85_4.pdf
6. Концепція пруденційного нагляду за фінансовими установами. *Цінні папери України*. 2010. № 36 (630). URL: http://www.securities.org.ua/securities_paper/-review.php?id=630&pub=4748
7. Терещенко Г.М., Мусатова Т.А. Посилення пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами. *Наукові праці НДФІ*. 2016. Вип. 1. С. 95–106.
8. Басай В.О. Запобігання порушенням порядку надання фінансових послуг кредитними спілками в Україні: дис. ... докт. філос.: 081 «Право». Київ, 2021. 295 с.

9. Про затвердження Положення про консолідований нагляд за діяльністю небанківських фінансових груп, переважна діяльність у яких здійснюється особою, яка отримала ліцензію на провадження професійної діяльності на фондовому ринку : рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 26 берез. 2013 р. № 431. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0618-13>.

10. Про фінансові послуги та фінансові компанії : проєкт № 5065 від 15. лют. 2021 р. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71092

11. Новий закон про фінансові послуги та фінансові компанії встановлює чіткі вимоги до роботи фінустанов. Національний банк України. 2021. 14 груд. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/noviy-zakon-pro-finansovi-poslugi-ta-finansovi-kompaniyi-vstanovlyuye-chitki-vimogi-do-roboti-finustanov>

